

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE SACRAMENTO|| POENITENTIAE.|| QVATVOR LIBRIS COM-||REHNSA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XXII. De ritibus Pœnitentiæ solennis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54092](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54092)

tenſi, can. 22. cuius rei ratio eſt, quia pœnitentibus interdicebatur officium coniugale, & ſi innupti erant, etiam nuptiæ, vt ex eodem Concilio Arelatenſi, can. 21. & ex Concilio Tolerano VI. can. 8. & ex epiſt. 92. Leonis, cap. 12. poteſt intelligi. Propter eandem cauſſam iuuenibus non facile ſolennis Pœnitentia concedebatur, vt ex cap. 15. Concilij Agathenſis, & ex cap. 19. Concilij III. Aurelianenſis intelligimus. Id autem locum non habebat in Pœnitentia non ſolenni.

QVINTO, Pœnitentia ſolennis à ſolo Epifcopo indicabatur, & ab eodem reddebatur pax pœnitentibus; neque id Presbyteris licebat, niſi in abſentia Epifcopi, vrgente neceſſitate. Id patet ex Concilio II. Carthaginenſi, can. 4. & Carthaginenſi III. canon. 31. & 32. & ex aliis canonibus, qui paſſim in Conciliis leguntur: immò ne Chorepiſcopis quidem hanc facultatem conceſſam fuiſſe, teſtatur S. Leo in epiſt. 86. At Pœnitentiam non ſolennem, Presbyteri quoque iniungere poterant, & pœnitentes reconciliare.

SEXTO denique variæ ac multiplices ritus erant, qui ad ſolennem Pœnitentiam adhibebantur, nec Pœnitentiæ priuatæ, aut etiam publicæ non ſolenni, communes erant: de quibus ritibus in ſequenti capite breuiter diſſeremus.

CAPVT XXII.

De ritibus pœnitentiæ ſolennis.

DESCRIPTRVS ſolita breuitate, ſolennis Pœnitentiæ ritus, dicam de nomine Pœnitentium, de habitu, de loco, de tempore, de pœnis.

NOMEN Pœnitentium ordinis erat, vt nomen Clericorum, vel Catechumenorum. Chriſtiani enim PRIMVM in duos quaſi ordines ſecabantur; in Fideles, & Catechumenos: *Catechumenis*, inquit AVGVSTINVS tract. 96. in Ioannem: *Sacramenta Fidelium non produntur.* DEINDE Catechumenorum duæ erant claſſes: alij enim audientes, alij competentes, ſiue electi dicebantur. Fidelium verò tres claſſes erant. PRIMA Clericorum, quo nomine omnes ordines Eccleſiaſtici intelligebantur. SECUNDA Fidelium, id eſt, laicorum, qui commune nomen retinuerunt, cùm aliud

excellētius non haberent. TERTIA Pœnitentium, qui etiam fideles essent, tamen ob culpam suam à ceteris fidelibus segregati, & quasi in sentinam Ecclesiæ reiecti, peculiari nomine censebantur.

Hinc PACIANVS in sua Parœnesi ad pœnitentiam, distinguens Pœnitentes à Fidelibus: *Catechumenis*, inquit, *ne in hoc transeant*, & *Fidelibus*, *ne in hoc redeant*, *providendum est: ipsis vero Pœnitentibus*, *ut celeriter ad huius operis fructum perveniant, laborandum.* Et S. AVGVSTINVS in lib. 5. homil. homil. 49. *Quod dico*, inquit, *Competentibus*, & *Fidelibus audiunt Pœnitentes: quod dico, Fidelibus dico*, & *Competentibus*, & *Pœnitentibus.* Et in lib. de sancta Virginitate c. 48. *Omnes*, inquit, *Christianos, ab Apostolis usque ad ultimos Pœnitentes, quasi à summis cœlorum usque, ad terminos eorum docuit orare, &c.* Sanctus quoque HIERONYMVS in epistola ad Oceanum de obitu Fabiolæ, scribit eam stetisse in ordine Pœnitentium. Declaravit autem, ut supra notauimus, Concilium Toletanum I. can. 2. non dici propriè Pœnitentes, omnes qui quoquo modo Pœnitentiam agunt, sed eos tantum qui publicam, & ut nostri loquuntur, solennem Pœnitentiam agunt.

HABITVS Pœnitentium erat certus, quo distinguerentur à ceteris, videlicet pulla vestis, cilicium, caput detonsum, exceptis fœminis. Meminerunt huius habitus plurimi auctores: Tertullianus in lib. de Pœnitentia. Pacianus in Parœnesi ad Pœnitentiam. Optatus lib. 2. propè finem. Ambrosius lib. ad Virginem lapsam, cap. 8. Hieronymus in Epitaphio Fabiolæ. Concilium Agathense can. 15. iubet non admitti ad Pœnitentiam eos, qui comam non deposuerint, vel habitum non mutauerint. Concilium Toletanum III. can. 12. idem iubet, sed excipit mulieres, quæ non tondere, sed velare caput debent.

LOCVS Pœnitentium varius erat pro criminum varietate. S. Gregorius Neocæsariensis in epistola canonica, quæ adianthi solet canonibus Photij; quinque loca Pœnitentium describit. PRIMVM, id est, infimum, & ab altari remotissimum extra portas Ecclesiæ constituit, qui *ἀρχαυσις* dicebatur, fletu: qui enim in hoc loco consistebant, non permittentur ingredi Ecclesiam, sed pro foribus flebant, & orationibus

fideliū postulabant. ALTER locus iam intra portas erat, unde audire verbum Dei cum Catechumenis Audientibus Pœnitentes poterant, non tamen ad orationem cum Competentibus admittebantur: & hic locus ab audiendo ἀρχαῖς nominabatur. TERTIVS locus eorum erat, qui admittebantur, tum ad audiendum, tum etiam ad orandum cum Competentibus, non tamen ad sacrificium Missæ cum Fidelibus; & hic locus dicebatur ὑπόμνησις quasi Contemplatio rerum supernarum. QVARTVS locus erat eorum, qui manebant cum Fidelibus dum sacrificium celebraretur; non tamen alati communicabant: & hic locus à stando σίσαις dicebatur. QVINTVS locus eorum erat, qui iam Pœnitentiam expleverant, & solùm expectabant tempus reconciliationis; non enim reconciliabantur Pœnitentes solenni cæremonia, nisi feria V. in Cœna Domini, vt paulò post demonstrabimus: dicebatur locus horum pœnitentium μέσσις, id est, expletio.

Ex his intelligimus, aliquos Pœnitentes postponi solitos omnibus Catechumenis, aliquos æquari, aliquos anteponi; proinde Pœnitentes aliquos omninò in fundum Ecclesiæ reiectos, vt rectè dixerit AVEVSTINVS de sancta Virginitate, cap. 48. *Ab Apostolis &sq; ad ultimos Pœnitentes, quasi à summis celorum, &sq; ad terminos eorum.*

Iam verò quòd attinet ad TEMPVS, imponebatur Pœnitentia publica feria IV. ante primam Dominicam Quadagesimæ, quæ dicitur, In capite Ieiunij, vt testatur Concilium Agathense, cap. 15. teste Gratiano dist. 50. can. In capite: nam ea verba non inveniuntur in vulgatis canonibus eius Concilij. Habemus adhuc vestigium huius ritus, in consecratione & asperzione cineris, quæ eo die fieri solet. Et quamvis tempus pœnitendi aliis longius, aliis brevius præscriberetur, vt trium, septem, decem, aut plurium annorum: tamen singulis annis in V. feria maioris hebdomadæ, omnes reconciliabantur & communicabant, vt INNOCENTIVS I. in epistola ad Decennium Episcopum Eugubinum, cap. 7. his verbis testatur: *De Pœnitentibus &erò, qui siue ex grauioribus, siue ex leuioribus Pœnitentiam gerunt, si nulla interueniat agritudo, quinta feria ante Pascha eis remittendum, Romana Ecclesiæ consuetudo demonstrat.* Idè habemus in Concilio Agathensi

apud Gratianum can. In capite, dist. 50. & idem indicat S. Hieronymus in Epitaphio Fabiolæ.

PŒNÆ denique pœnitentium multiplices erant & variæ. PRIM A communis, & grauissima; abstinere à participatione diuinorum mysteriorum. Id patet ex Cypriano lib. 3. epist. 8. & in serm. de lapsis, & alibi passim, vbi eos reprehendit, qui ante expletam Pœnitentiam corpus Domini, vt ipse loquitur, inuadebant. SECUNDA, vt Pœnitentes non promoterentur ad Clerum, vt supra ostendimus ex Siricio, epist. cap. 14. TERTIA, vt abstinere à nuptiis, de qua etiam supra diximus: indulgebatur tamen interdum adolescentibus, vt patet ex Leone epist. 92. cap. 12. vt ad vitandam fornicationem vxorem ducerent. QUARTA, vt ad militiam seculares non accederent, sed soli Deo deinceps deseruire satagerent, vt ex eadem Leonis epist. cap. 11. intelligi potest. QUINTA, vt non essent Susceptores in Baptismo aut Confirmatione, dum in ordine Pœnitentium starent: testatur id Concilium Parisiense, tempore Ludouici & Lotharij celebratum, lib. 1. cap. vlt. tribus enim libris Concilium illud compræhensum est. SEXTA, vt Vnctione infirmorum carerent, teste Innocentio I. in epist. ad Decentium, cap. 8. SEPTIMA, vt singulis diebus Ieiuniorum venirent ad Ecclesiam, & capita submitterent Sacerdotibus, qui eis manus imponerent, & pro eis orarent: vt monet Concilium IV. Carthaginense, can. 80. OCTAUA, vt mortuos sepelirent; ex eodem Concilio can. 81. NONA, vt diebus Dominicis, & tempore Paschali, cum Fideles stantes orabant, ipsi genua flecterent ad orandum; ex eodem Concilio can. 82. DECIMA, vt non irent ad balnea, neq; ad conuiuia, & inuitati recusarent; vt indicat Pacianus in sua Pœnitentiâ: sed ieiuniis, & orationi, sacco & cinere incubantes, assidue operam darent; vt Tertullianus in libro de Pœnitentia, & Ambrosius ad Virginem corruptam, cap. 8. & alij omnes passim testantur.

